МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Донбаська державна машинобудівна академія

Положення
про порядок та умови обрання здобувачами вищої освіти вибіркових дисциплін Донбаської державної машинобудівної академії

ПОГОДЖЕНО
Методичною радою ДДМА
протокол № 2 від «22» жовтня 2026 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ДДМА
протокол № 3 від «29» жовтня 2026 р.

Введено в дію
наказом ректора ДДМА
від «04» листопада 2026 р. № 77

м. Хуст
2026 рік

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення розроблено з метою конкретизації процедури формування переліку та подальшого вивчення здобувачем вищої освіти навчальних дисциплін із циклу вільного вибору за першим (бакалаврським), другим (магістерським) та третім (освітньо-науковим) рівнями вищої освіти, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», та визначає процедуру проведення та оформлення запису здобувачів вищої освіти на вивчення вибіркових навчальних дисциплін, передбачених відповідною освітньою програмою, навчальним планом підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти.

1.2. Для конкретизації планування та організації освітнього процесу на кожний навчальний рік складається навчальний план, який формується кафедрами на підставі відповідної освітньої програми та затвердженого переліку вибіркових дисциплін. До переліку дисциплін навчального плану входять обов’язкові дисципліни та дисципліни за вибором здобувача вищої освіти.

Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які вводяться в академії з метою задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб здобувачів вищої освіти, посилення їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці та ефективного використання можливостей академії, врахування регіональних потреб тощо.

Вивчення здобувачами вищої освіти вибіркових дисциплін здійснюється згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Донбаській державній машинобудівній академії.

1.3. Здобувач вищої освіти має право обрати навчальні дисципліни з вибіркової складової навчального плану відповідної освітньої програми, за якою він навчається, або будь-які дисципліни з навчальних планів за іншими освітніми програми, які відповідають необхідному обсягу кредитів та викладаються у відповідному – осінньому або весняному семестрі. У випадку вибору дисциплін, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, необхідною умовою є погодження

директора навчально-наукового інституту (далі ННІ), на якому навчається здобувач вищої освіти та директора інституту, на якому здійснюється викладання дисципліни. При цьому загальна кількість навчальних дисциплін індивідуального плану здобувача, як правило, не може бути більше 8-ми на семестр.

1.4. Якщо здобувач обирає дисципліну з іншої освітньої програми, він зобов'язаний виконувати всі види робіт, передбачені робочою програмою дисципліни, та скласти відповідний підсумковий контроль, в тому числі екзамен, не зважаючи на кількість екзаменів, які передбачені навчальним планом за його освітньою програмою в даному семестрі.

1.5. Здобувач не може обирати дисципліни з інших навчальних планів, якщо наслідком його вибору передбачається формування академічної заборгованості через відсутність необхідного рівня вхідних знань та вмінь.

1.6. Завідувачі відповідних кафедр, що пропонують вибіркові дисципліни, забезпечують підготовку силабусів або робочих навчальних програм (РНП) з дисциплін, методичних та організаційних матеріалів, необхідних для вивчення вибіркових дисциплін.

1.7. Обсяг кожної вибіркової дисципліни становить, як правило, не менше 3 кредитів.

Вивчення вибіркових дисциплін, як правило, починається в такі терміни:

– для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – з другого навчального року (третього семестру);

– для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОП «Фізична культура і спорт» та «Фізкультурно-спортивна реабілітація» – з першого навчального року (з третього навчального тижня першого семестру).

– для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на основі НРК5 (освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітнього ступеня молодшого бакалавра) – з першого навчального року (з третього навчального тижня першого семестру).

– для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти – з першого навчального року (з третього навчального тижня першого семестру).

1.8. Перелік дисциплін вільного вибору на наступний навчальний рік може змінюватись.

2. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРАВА ВІЛЬНОГО ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Кафедри, які забезпечують викладання вибіркових дисципліни, до 10 березня кожного навчального року подають до навчального відділу (для бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти) та до відділу аспірантури (для освітньо-наукового рівня вищої освіти) список дисциплін, які пропонуються для вибору здобувачам вищої освіти на наступний навчальний рік, робочі навчальні програми або силабуси/ короткі анотації цих дисциплін.

2.2. Перелік (каталог) дисциплін вільного вибору за відповідними рівнями вищої освіти розробляється навчальним відділом та відділом аспірантури ДДМА.

2.3. Дирекції спільно з куратором академічної групи ознайомлюють здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти з переліком вибіркових дисциплін та інформують про особливості формування груп у такі строки:

– до 01 квітня – здобувачів вищої освіти 1-3 курсів першого (бакалаврського) рівня та 1 курсу другого (магістерського) рівня за ОНП щодо дисциплін на наступний навчальний рік;

– до завершення першого навчального тижня осіннього семестру для відповідного рівня вищої освіти – здобувачів 1 курсу другого (магістерського) рівня та 1-го прискореного курсу першого (бакалаврського) рівня щодо вибіркових дисциплін на поточний навчальний рік.

2.4. Вибір дисциплін здобувачами вищої освіти 1-3 курсів першого (бакалаврського) рівня та 1 курсу другого (магістерського) рівня на наступний навчальний рік здійснюється шляхом подачі письмової заяви на ім’я директора ННІ до 10 квітня поточного навчального року. Форма заяви наведена в Додатку 1 цього Положення.

2.5. Здобувачі 1 курсу другого (магістерського) рівня та 1-го прискореного

курсу першого (бакалаврського) рівня можуть брати участь у виборі навчальних дисциплін на поточний навчальний рік шляхом подачі письмової заяви на ім'я директора ННІ до завершення другого навчального тижня осіннього семестру для відповідного рівня вищої освіти.

Заява зберігається в дирекції протягом усього терміну навчання здобувача.

2.6. На підставі поданих заяв заступник директора ННІ формує зведені відомості (посеместрово на осінній та весняний семестри), згідно форми Додатку 2 цього Положення, щодо обрання здобувачами вищої освіти дисциплін вільного вибору, та за підписом директора подає їх до навчального відділу в такі строки:

– відомості щодо обрання дисциплін вільного вибору на наступний навчальний рік здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 1-3 курсів та 1 прискореного курсу – до 01 травня поточного навчального року;

– відомості щодо обрання дисциплін вільного вибору на наступний навчальний рік здобувачами вищої освіти 1 курсу другого (магістерського) рівня за ОНП – до 01 травня;

– відомості щодо обрання дисциплін вільного вибору на поточний навчальний рік здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 1-го прискореного курсу – до завершення другого навчального тижня осіннього семестру (як правило, до 15 вересня);

– відомості щодо обрання дисциплін вільного вибору на поточний навчальний рік здобувачами вищої освіти 1 курсу другого (магістерського) рівня – до завершення другого навчального тижня осіннього семестру залежно від дати зарахування;

2.7. Якщо для вивчення окремої вибіркової дисципліни не сформувалась мінімальна кількість здобувачів вищої освіти, то дирекція доводить до відома здобувачів перелік дисциплін, які не будуть вивчатись. Після цього здобувач впродовж тижня повинен обрати іншу дисципліну, з яких сформувалась (чи сформується) кількісно достатня група.

Мінімальна кількість здобувачів для формування групи:

– для дисциплін циклу загальної підготовки для освітнього ступеня «бакалавр» - 5 осіб;

– для дисциплін циклу професійної підготовки освітнього ступеня «бакалавр» та для всіх дисциплін освітнього ступеня «магістр» - не нормується.

2.8. Здобувач вищої освіти, який з поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо), не визначився з вибірковими дисциплінами, має право визначитися протягом першого робочого тижня після того, як він з'явився на навчання.

2.9. Здобувач вищої освіти, який не визначився з переліком вибіркових дисциплін та не подав заповнену заяву у визначені терміни, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які дирекція вважатиме необхідними для оптимізації кількісного складу академічних груп.

2.10. Після остаточного формування і погодження академічних груп з вивчення вибіркових дисциплін, інформація про вибіркові дисципліни вноситься до індивідуального плану здобувача вищої освіти.

2.11. Здобувач вищої освіти в односторонньому порядку не може відмовитись від вивчення вибраних дисциплін. Самочинна відмова від вивчення курсу тягне за собою академічну заборгованість, за що здобувач може бути відрахований з академії.

2.12. Зміна здобувачем свого вибору освітніх компонент після затвердження індивідуального плану можлива (в виключних випадках) лише за письмовим дозволом директора ННІ. При цьому зміна обраних освітніх компонент після початку навчального семестру, в якому вони викладаються, не допускається.

2.13. Вибіркові дисципліни є обов'язковою складовою індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем. Впродовж двох місяців після зарахування до аспірантури Академії здобувач обирає дисципліни вільного вибору з каталогу дисциплін вільного вибору для здобувачів вищої освіти за освітньо-науковими програмами третього (ступеня доктора філософії) рівня. Здобувач надає заяву до відділу аспірантури про обрання дисциплін вільного вибору. Заява зберігається в особовій справі здобувача. Обрані дисципліни мають бути відображені в індивідуальному навчальному плані.

3. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1. Здобувачам вищої освіти – учасникам програм академічної мобільності освітні компоненти, опановані в іншому закладі вищої освіти, у тому числі не передбачені навчальним планом відповідної освітньої програми в академії, зараховуються як вибіркові на основі кредитів ЄКТС відповідно до договору академічної мобільності. Обсяг освітніх компонентів, не передбачених навчальним планом, погоджується директором ННІ до укладення договору академічної мобільності і не може перевищувати 20 кредитів ЄКТС.

3.2. У разі поновлення або переведення здобувача вищої освіти освітні компоненти попередніх періодів навчання, що не можуть бути зараховані як обов’язкові, за його заявою зараховуються як вибіркові, в тому числі ті, які не передбачені навчальним планом відповідної освітньої програми в академії.

Перезарахування кредитів проводиться за рахунок фактично вивчених дисциплін певного циклу за умови не меншої кількості кредитів.

3.3. Зміни та доповнення до даного Положення вносяться та затверджуються Вченою радою академії за погодженням із Методичною радою ДДМА у тому ж порядку, що й саме Положення.

3.4. Положення набирає чинності з дня введення його в дію наказом ректора і оприлюднюється на офіційному вебсайті Академії. З цього дня втрачає чинність попередня редакція Положення.

Додаток 1

Директору ННІ

_____

здобувача гр._____

_____

(П.І.Б.)

ЗАЯВА

Прошу включити до мого індивідуального навчального плану на 20__/__ навчальній рік дисципліни вільного вибору:

осінній семестр – _____

_____

весняний семестр – _____

_____

Дата Підпис

Додаток 2

Директору ННІ
_____
_____

Зведена таблиця дисциплін вільного вибору здобувачів групи _____
на _____ семестр _____ навчального року

№	ПІБ здобувача	Дисципліни	Підпис здобувача
1		1	
		2	
		3	
		4	
		5	
2		1	
		2	
		3	
		4	
		5	

Дата _____
Куратор академічної групи _____